

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

HEALTH-PROMOTING COMPETENCE AS A COMPONENT OF THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHER

Метою дослідження є теоретичне осмислення здоров'язберігаючої компетентності як складової професійної діяльності майбутнього вчителя фізичної культури із тлумаченням її компонентів. У статті використано аналіз, синтез й узагальнення наукових джерел, систематизацію концепцій здоров'язберігаючої компетенції для розкриття її компонентного складу та визначення ключових аспектів у контексті сучасних досліджень. У дослідженні акцентується увага на сутності здоров'язберігаючої компетентності, використовуючи різноманітний компонентний склад, що визначається постійним уточненням терміна «компетенція» та «компетентність». Дослідження враховує взаємозв'язок цього поняття з компетентністю та різними науковими підходами. У розгляді компетенції робота визначає її як комплекс знань, навичок, вмінь та особистісних якостей. Цей комплекс спрямований на ефективне вирішення завдань у конкретних сферах діяльності, але його поняття виходить за межі технічних та професійних аспектів, включаючи соціальні та особистісні складові. Компетентність означає вміння та здатність ефективно застосовувати знання, навички та досвід у конкретній ситуації. Вона відображається у здатності особи досягати поставлені цілі та вирішувати завдання в межах своєї діяльності. Компетентна людина володіє не лише технічними аспектами своєї сфери, але й виявляє вміння взаємодіяти з оточуючим середовищем та вирішувати проблеми. У контексті освіти та професійної діяльності компетентність позначає рівень підготовки та готовність до виконання завдань у певній сфері. Особливий акцент робиться на розумінні компетентності як більш широкого поняття, що враховує глибоке розуміння предметної області та вміння ефективно взаємодіяти з оточуючим середовищем. Зокрема, виокремлено сім ключових компонентів здоров'язберігаючої компетентності: аксіологічний, мотиваційний, інформаційно-когнітивний, психофізіологічний, фізкультурно-оздоровчий, культурологічний та комунікативний. Це дослідження розкриває

важливість розглядання компетентності в контексті різноманітності її компонентів та врахування різних підходів вчених. Висновки роботи визначають компетентність як ключовий інструмент для ефективного функціонування у різних сферах життя, зокрема в плані здоров'я.

Ключові слова: компетенція, компетентність, майбутні вчителі фізичної культури.

The aim of the study is to theoretically conceptualize health-preserving competence as a component of the professional activity of future physical education teachers, elucidating its constituents. The article employs analysis, synthesis, and generalization of scientific sources, systematization of concepts of health-preserving competence to unveil its component structure and define key aspects in the context of contemporary research. The research emphasizes the essence of health-preserving competence, utilizing a diverse component structure refined through constant clarification of the terms "competence" and "competency". The study considers the interrelation of this concept with competency and various scientific approaches. Regarding competence, the work defines it as a complex of knowledge, skills, abilities, and personal qualities aimed at effectively solving tasks in specific areas of activity, extending beyond technical and professional aspects to include social and personal components. Special emphasis is placed on understanding competence as a broader concept, incorporating a deep understanding of the subject area and the ability to interact effectively with the surrounding environment. Specifically, seven key components of health-preserving competence are identified: axiological, motivational, information-cognitive, psychophysiological, physical education and health, cultural, and communicative. The research underscores the importance of examining competence in the context of its diversity and considering various scholarly approaches. The conclusions define competence as a key tool for effective functioning in various life spheres, particularly in terms of health.

Key words: competence, competency, future physical education teachers.

УДК 371.147.091.31
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/67.2.33>

Проценко А.А.,

канд. пед. наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та методики
фізичного виховання і спортивних
дисциплін
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Гарбар Д.О.,

аспірант кафедри теорії та методики
фізичного виховання і спортивних
дисциплін
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Здоров'язберігаюча компетентність в сфері фізичної культури надає величезну актуальність у сучасному освітньому контексті підготовки майбутнього фахівця, оскільки стикається з важливими викликами та тенденціями, які визначають фізичне та психічне здоров'я підростаючого покоління [1, 3–4, 8, 21].

По-перше, здоров'язбереження стає стратегічно важливим аспектом через зростання

малорухливого способу життя та епідемію ожиріння серед дітей та молоді. Вчителі фізичної культури відіграють ключову роль у протидії цим тенденціям, надаючи учням навички та знання для активного способу життя та збереження здоров'я.

По-друге, компетенція в сфері здоров'язбереження стає важливою у зв'язку з розвитком технологій та високим рівнем використання гаджетів. Забезпечення рухової активності та ефективного управління стресом, який виникає у школярів в умовах війни, відіграють важливу роль

у підтриманні фізичного та емоційного здоров'я учнів.

По-третє, здоров'язбереження стає комплексним завданням через взаємозв'язок фізичного та психічного здоров'я. Вчителі фізичної культури повинні розуміти психологічні аспекти мотивації до здорового способу життя, створюючи позитивне середовище для розвитку емоційного благополуччя учнів.

У світлі цих викликів, майбутні вчителі фізичної культури повинні розвивати компетенції [2, 9, 11], що включають в себе навички мотивації [5], методики рухової активності [17, 18] та розуміння психосоціальних аспектів [7, 10, 12], щоб ефективно сприяти збереженню та покращенню здоров'я своїх учнів. Здоров'язберігаюча компетентність стає краєвидною в універсальній місії вчителя фізичної культури, який не лише формує фізичну активність, а й стимулює до здорового способу життя та загального благополуччя учнів.

Аналіз останніх досліджень. Великий інтерес серед вітчизняних дослідників викликає тематика професійної компетентності, а саме: Бабюк С. (2018 р.), Гринченко І. Б. (2014), Іванова Л. І., Омельчук О. В. (2017), О. В. Овчарук (2004), Кучерган Є. (2015), Гончаренко С. У. (2000), Рибалко П. (2019), Сафонов Д. А. (2020), Успенська В. (2015). Здоров'язберігаюча компетентність майбутніх фахівців постала предметом дослідження у працях Антонова О. Є., Поліщук Н. М. (2011), Башавець Н. А. (2013, 2019), Белікова Н. О. (2012), Воронін Д. Є. (2006), Шаповалова Т. Г. (2023). Однак, проаналізовані роботи зосереджують увагу на компетентнісному підході формування майбутнього фахівця в умовах закладу вищої освіти. Наше дослідження зумовлене актуальністю тематики здоров'язберігаючої компетенції як складової професійної діяльності майбутнього вчителя фізичної культури в умовах війни та для подальшої відбудови України по завершенні військового конфлікту.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наявність значного інтересу до проблеми здоров'язберігаючої компетентності майбутнього фахівця та відсутність фундаментальних досліджень з порушеної теми в умовах сучасності української освіти, зумовило конкретизацію означеного напрямку в педагогічному контексті.

Метою дослідження є теоретичне осмислення здоров'язберігаючої компетентності як складової професійної діяльності майбутнього вчителя фізичної культури із тлумаченням її компонентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідно розглядати сутність здоров'язберігаючої компетенції через призму різноманітного її компонентного складу, який визначається постійним уточненням основного терміна «компетенція»,

його взаємозв'язком з компетентністю, а також різними підходами вчених та їхніми науковими позиціями [6].

У ході нашого дослідження, нами компетенція тлумачиться як комплекс знань, навичок, вмінь і особистісних якостей, які дозволяють ефективно вирішувати завдання та справлятися з конкретними ситуаціями в певній сфері діяльності. Це більш широкий поняття, що включає в себе не лише технічні або професійні аспекти, але й соціальні та особистісні аспекти, які є важливими для успішного виконання завдань у різних сферах життя [13]. Компетенція включає в себе глибоке розуміння предметної області, а також вміння ефективно взаємодіяти з оточуючим середовищем.

«Компетентність» визначається як здатність та володіння необхідними знаннями, навичками, вміннями та особистісними якостями для успішного виконання завдань у певній області або сфері діяльності. Це поняття охоплює широкий спектр компонентів, включаючи розуміння контексту, взаємодію з оточуючим середовищем, ефективно вирішення проблем та адаптацію до нових ситуацій. Компетентність може бути загальною або специфічною для конкретної області, і вона важлива в освіті, професійному розвитку та різних сферах життя.

З-поміж компонентів здоров'язберігаючої компетентності нами виокремлено: аксіологічний, мотиваційний, інформаційно-когнітивний, психофізіологічний, фізкультурно-оздоровчий, культурологічний, комунікативний.

Аксіологічний компонент здоров'язберігаючих компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури відіграє ключову роль у формуванні ціннісних орієнтацій та ставлення до здоров'я. Аксіологічний компонент охоплює формування таких цінностей, як активний спосіб життя, регулярна фізична активність, важливість правильного харчування та психоемоційне благополуччя [5]. Майбутній вчитель фізичної культури повинен мати глибоке розуміння цих цінностей та передавати їх своїм учням.

Однією з основних завдань вчителя є стимулювання учнів до здорового способу життя. Це включає в себе використання різноманітних методів та прийомів, які роблять заняття фізичною культурою цікавими та захоплюючими. Важливо враховувати індивідуальні особливості учнів та створювати умови для розвитку їхнього інтересу до активного способу життя.

Крім того, вчителю важливо вчити учнів цінувати та поважати своє власне здоров'я, розуміти важливість його збереження протягом усього життя. Моральні та етичні аспекти активно впливають на ставлення до фізичного здоров'я, тому вчителю слід акцентувати увагу на розвитку в учнів

внутрішніх мотивів для здорового способу життя. Враховуючи аксіологічний компонент, майбутній вчитель фізичної культури відіграє роль каталізатора формування ціннісних орієнтацій учнів, сприяючи створенню покоління, яке цінує та береже своє здоров'я.

Мотиваційний компонент важливий у формуванні здоров'язберігаючих компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури. Мотивація грає ключову роль у приведенні учнів до активного способу життя та регулярної рухової активності [15]. Перш за все, вчителю важливо виявити індивідуальні мотиви кожного учня, щоб стимулювати їхню зацікавленість у заняттях фізичною культурою. Різноманітність мотивацій може включати соціальні, здоров'язберігаючі, естетичні та інші аспекти. Наприклад, підкреслення впливу рухової активності на загальне самопочуття, здоров'я та зовнішній вигляд може бути важливим мотиватором для багатьох учнів [15]. Застосування ігрових технологій, використання конкурсів та командних змагань може значно підвищити рівень мотивації. Майбутній вчитель повинен розуміти, що учні реагують на різні види стимулів, тому різноманітність методик та завдань допоможе забезпечити максимальний ефект. Важливо враховувати індивідуальні особливості та інтереси учнів, створюючи програму, що відповідає їхнім потребам. Залучення до уроків фізичної культури елементів гри, розваги та творчості сприятиме підвищенню зацікавленості та мотивації.

Також важливо враховувати позитивний психологічний вплив вчителя на учнів. Власний ентузіазм, здатність створювати позитивну атмосферу та підтримувати учнів в їхньому стремленні до активного способу життя, грають велику роль у формуванні мотивації.

Інформаційно-когнітивний компонент важливий у формуванні здоров'язберігаючих компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури. Цей аспект охоплює засвоєння та передачу фахових знань, розуміння принципів збереження здоров'я та їхньої інтеграції у педагогічну практику.

Майбутній вчитель повинен бути озброєний актуальною та науково-обґрунтованою інформацією про рухову активність, здоровий спосіб життя, правильне харчування та психологічні аспекти збереження здоров'я [14]. Постійне оновлення своїх знань у цих областях дозволяє вчителю ефективно впроваджувати нові методи та стратегії у роботу з учнями.

Важливо передавати учням інформацію про те, як рухова активність впливає на різні функціональні системи організму людини, сприяє психофізичному розвитку та зміцнює імунітет [19]. Особливу увагу слід звертати засобам профілактики та лікування різних захворювань, які пов'язані із малорухливим способом життя.

Уроки фізичної культури можуть включати елементи освіти з питань здоров'я, де вчителю важливо ефективно трактувати складні наукові поняття у доступній формі для учнів. Використання інтерактивних методів, візуалізації та діалогового спілкування допомагає забезпечити зрозумілість та запам'ятовуваність матеріалу. Крім того, важливо розвивати у учнів критичне мислення та аналітичні навички, щоб вони могли самостійно оцінювати інформацію про здоров'я та приймати обґрунтовані рішення стосовно свого життєвого стилю.

Психофізіологічний компонент є ключовим у формуванні здоров'язберігаючих компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури. Цей аспект включає в себе розуміння взаємозв'язку між фізичною активністю та психічним станом, а також врахування індивідуальних особливостей учнів для оптимального підходу до їхнього фізичного та психологічного розвитку.

Вчителю фізичної культури важливо розуміти вплив різних видів фізичної активності на нервову та емоційну системи організму [18]. Наприклад, аеробні вправи можуть покращити настрій та знизити рівень стресу, водночас зміцнюючи серце та судини. Силові тренування можуть сприяти підвищенню енергії та покращенню самопочуття. Розуміння цих аспектів дозволяє вчителю індивідуалізувати програму фізичного виховання для кожного учня, враховуючи їхні потреби та можливості. Важливо також враховувати фізіологічні особливості росту та розвитку дітей та підлітків. Майбутній вчитель повинен мати знання про те, як рухова активність впливає на формування кістково-м'язової, ксерцево-судинної, дихальної системи та інших органів.

Психофізіологічний підхід передбачає також розуміння психологічних аспектів рухової активності, таких як вплив на самопочуття, концентрацію уваги та рівень самоповаги [14]. Створення позитивного психологічного середовища на уроках фізичної культури сприяє не лише фізичному, але й психічному здоров'ю учнів. Ураховуючи психофізіологічний компонент, майбутній вчитель фізичної культури може оптимізувати педагогічний процес, надаючи учням не лише необхідні фізичні навички, але й сприяючи розвитку їхньої психіки та психологічної стійкості.

Фізкультурно-оздоровчий компонент є ключовим елементом здоров'язберігаючих компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури. Цей аспект передбачає розвиток та впровадження педагогічних підходів, спрямованих на зміцнення здоров'я та загального фізичного розвитку учнів. Фізкультурно-оздоровчий компонент передбачає впровадження систематичних фізичних навантажень з метою зміцнення організму та профілактики захворювань. Майбутній вчитель фізичної

культури повинен володіти знаннями про різні види фізичних вправ, їх вплив на різні системи організму та можливість їхнього використання в заняттях [19].

Важливим є індивідуалізований підхід до учнів, враховуючи їхні фізичні можливості, рівень підготовки та особисті особливості. Вчитель повинен стимулювати регулярну рухову активність, сприяти розвитку моторики та координації рухів, а також формувати вміння зберігати та підтримувати рухову активність протягом усього життя.

Однією з важливих складових фізкультурно-оздоровчого компонента є використання елементів оздоровчого бігу, йоги, аеробіки, плавання та інших видів рухової активності [2]. Такий різноманітний підхід сприяє комплексному розвитку різних фізичних якостей та підтримує загальний стан здоров'я учнів.

Важливо також враховувати фактори безпеки під час занять та створювати сприятливі умови для фізичної активності. Майбутній вчитель повинен надавати належну увагу організації занять, обладнанню та спортивному інвентарю, щоб стимулювати учнів до активного способу життя. Отже, фізкультурно-оздоровчий компонент передбачає систематичний та раціональний підхід до фізичного виховання, спрямований на підтримку та зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів.

Культурологічний компонент є важливою складовою здоров'язберігаючих компетентностях майбутнього вчителя фізичної культури. Цей аспект передбачає розуміння важливості культурних аспектів та традицій у формуванні фізичного здоров'я та активного способу життя.

Майбутній вчитель повинен враховувати культурні особливості учнів при плануванні та проведенні уроків фізичної культури [12]. Різні етнічні групи можуть мати власні традиції, які пов'язані із руховою активністю. Знання та повага до цих традицій допомагають вчителю підвищити зацікавленість учнів та створити атмосферу взаєморозуміння.

Крім того, культурологічний компонент включає у себе розуміння ролі фізичної культури в суспільстві та її взаємодії з іншими аспектами культури, такими як мистецтво, музика, національні свята та релігійні обряди. Вчителю важливо використовувати це розуміння для інтеграції рухової активності у загальний культурний контекст учнів.

Культурологічний підхід також передбачає врахування різних поглядів на здоров'я та рухову активність у різних культурах. Наприклад, у деяких культурах може існувати вищий ступінь природної рухової активності, тоді як в інших акцент може бути зроблений на спеціалізовані види спорту чи фітнесу.

Застосування культурологічного підходу допомагає вчителю створювати уроки, що враховують

сучасні культурні тенденції, і робити рухову активність більш доступною та привабливою для учнів різних культурних груп.

Комунікативний компонент. Ефективна комунікація дозволяє вчителю взаємодіяти з учнями, співпрацювати з батьками та колегами, створювати позитивне навчальне середовище і сприяти впровадженню здоров'язберігаючих практик [8]. Вчителю фізичної культури важливо володіти навичками ефективної комунікації для успішного спілкування з учнями. Передача інформації про значущість фізичної активності, здорового способу життя та впливу на здоров'я має бути здійснена таким чином, щоб зацікавити та мотивувати учнів. Важливо враховувати індивідуальні особливості кожного учня під час комунікації. Такий підхід дозволяє створити довірчі стосунки та підтримувати кожного учня у досягненні своїх фізичних цілей.

Комунікація також включає взаємодію вчителя з батьками та опікунами. Пояснення важливості рухової активності вдома та підтримка сімей у впровадженні здорових звичок є ключовим елементом успішного формування здоров'язберігаючого середовища.

Крім того, комунікативні навички важливі для співпраці з колегами та іншими фахівцями. Обмін ідеями, досвідом та ресурсами дозволяє вчителю розширити свій професійний потенціал та впроваджувати нові підходи до здоров'язберігаючого виховання.

Висновки. Здоров'язберігаюча компетенція розглядається як комплексний набір знань, навичок, вмінь і особистісних якостей, спрямованих на збереження та покращення стану здоров'я. Це поняття включає в себе не лише аспекти технічної та професійної компетентності, але й соціальні та особистісні аспекти, що важливі для успішного виконання завдань у різних сферах життя. Уточнення основного терміна «компетенція» в контексті здоров'язберігаючої компетенції включає в себе розуміння взаємозв'язку з компетентністю. Компетенція виступає як більш широке поняття, що охоплює технічні, соціальні та особистісні аспекти, аби ефективно впливати на навколишнє середовище.

В ході нашого дослідження ми врахували різні підходи та наукові позиції вчених стосовно компетенції. Це важливо для розуміння та впровадження концепцій здоров'язберігаючої компетенції у практиці, враховуючи різноманіття наукових думок.

Нами виділено основні компоненти здоров'язберігаючої компетенції, серед яких аксіологічний, мотиваційний, інформаційно-когнітивний, психофізіологічний, фізкультурно-оздоровчий, культурологічний, та комунікативний. Ці компоненти взаємодіють для створення повноцінного підходу до збереження здоров'я.

Здоров'язберігаюча компетенція визначається як важливий фактор у підтримці та поліпшенні стану здоров'я. Глибоке розуміння предметної області та ефективна взаємодія з оточуючим середовищем є ключовими аспектами для досягнення цієї компетенції.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Антонова О. Є., Поліщук Н. М. Здоров'язберігаюча компетентність особистості як наукова проблема (аналіз поняття). *Вища освіта у медсестринстві: проблеми і перспективи: зб. статей всеукраїнської науково-практичної конференції* (2011): 27–31.
2. Бабюк С. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи. *Педагогічна освіта: теорія і практика* 1.25 (2018): 8–12.
3. Башавець Н. А. Здоров'язбережувальна компетентність майбутнього фахівця як основа його культури. *Наука і освіта* 1-2 (2013): 120–122.
4. Башавець Н. Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури, спорту та реабілітації (2019).
5. Белікова Н.О. Підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності: теорія та методика : [монографія]. К. : ТОВ «Козарі», 2012. 584 с.
6. Бібік Н. М., Ващенко Л. С., О. І. Локшина. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. К.: «КІС». 2004. 112 с.
7. Бойченко Т. Здоров'я як категорія: понятійна специфікація у валеології, медицині і педагогіці. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія* 35 (2014): 69–75.
8. Воронін Д. Є. «Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті.» *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту* 2 (2006): 25–28.
9. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання: досвід європейських країн. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, 2014 (42), 39–50.
10. Гуменюк С. Актуальність використання засобів інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів фізичної культури. *Physical education, sport and health culture in modern society* 2 (30) (2015): 5–9.
11. Іванова Л. І., Омельчук О. В. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи зі школярами, які за станом здоров'я належать до спеціальної медичної групи—нагальна потреба сучасності. *Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова]. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* 3К (2017): 200–203.
12. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики) / [За заг. Ред. О. В. Овчарук]. К. : «К.І.С.», 2004. 112, с. 86–90.
13. Кучерган Є. Підготовка майбутнього вчителя до професійної діяльності: здоров'язберігаючий аспект. (2015).
14. Лук'янченко М. І. Особливості організації здоров'язберігаючого освітнього середовища. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах. Запоріжжя* (2012): 118–125.
15. Професійна освіта: словник [навч. Посіб.] / Уклад. С. У. Гончаренко та ін./ За ред. Н. Г. Ничкало. К., 2000. 380 с.
16. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»
17. Проценко А.А., Гарбар Д.. Фахова підготовка майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти як актуальна проблема сучасної науки та освітньої практики. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023: (9(169)): 135–139. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9\(169\).29](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.9(169).29)
18. Рибалко П. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до подальшої фахової діяльності. (2019).
19. Сафонов Д.А., Черненко С.А. Професійна підготовка фахівців з фізичного виховання і спорту за кордоном (Сполучені Штати Америки). *Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання* (2020): 312.
20. Успенська В. Розвиток професійної компетентності вчителів основ здоров'я в системі післядипломної освіти. Автореф. дис... канд. пед. н. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. 2015. 24 с.
21. Шаповалова Т. Г. Здоров'язбережувальні технології—важливий складник професійної компетентності майбутнього фахівця. *Редакційна колегія* (2023): 216.